

est fere aequalis offensio, qui prior offendit. — Verum in mutua offensione quum facile quis sibi persuadeat, se graviolem passum esse injuriam: nisi prorsus evidens sit gravior offensa, quis a confessario urgendus est, ut *quaerat* reconciliationem, adeoque etsi putet, alteri potius incumbere officium, saltem incipiat salutare, vel per alios reconciliationem proponere.

4. Etiam post reconciliationem et offensae condonationem intima quaedam familiaritas, etsi antea exstiterat, non est ex obligatione redintegranda.

5. Sponte occasionem inimico benefaciendi quaerere, speciatim pro eo orare, pro malis positiva bona extra necessitatem conferre, perfectionis est et magni meriti. Utrum autem confessarius ea poenitenti pro sacramentali satisfactione injungere possit necne, ipse prudenter perpendere debet, ne forte supra vires poenitentem tentet.

Articulus II.

De scandalo et cooperatione.

626 In primo capite de positivis obligationibus caritatis agentes primo internos caritatis actus *necessarios* exposuimus, dein actus externos, quibus caritas se prodere aliquando pro circumstantiis debet.

In hoc secundo capite tractatum de negativis obligationibus aggressi, illos actus peccaminosos perpendere debemus, qui caritati *contrarii* sunt. Inter quae peccata primo se obtulerunt odium et inimicitia cum invidia, videlicet ea, quae *contrarie* opponuntur caritatis actibus *internis*.

Restat igitur, ut discamus hoc articulo actus peccaminosos *externis* caritatis actibus, i. e. opitulationi proximi per eleemosynam et per correctionem fraternam contrarios, cui utique opponitur proximi damnum positive inducere, sive in re temporali sive in spirituali. Verum haec laesio universe tractanda hic non est, ubi de laedenda caritate agitur. Nam communiter non solum caritas, sed *gravius* justitia¹ laeditur; quare postea de laesionibus illis diversorum generum fuse acturi sumus. Positivum enim damnum, quando proximo infertur *invito*, contra justitiam plerumque infertur; invitus autem proximus erit vix non semper, quando de rebus temporalibus agitur, et quando invitus non est, fere ne caritas quidem in hisce rebus violatur. At

¹ Occurrendum est hic axiomati, quod non raro auditur, quasi caritas levius obligaret, quam justitia aliaeque virtutes, ejusque laesio esset minus peccatum, quam laesio justitiae. Quod sic universe intellectum falsum est et in confusione conceptum nititur. Vera haec sunt: 1) caritas in iis, quae communiter accidunt, non tam facile seu *non cum tanta difficultate* obligat ad positivos actus suos, quam justitia; aliquando tamen cum summo discrimine obligat; 2) caritas si sola laeditur *postquam* laesa est, *non trahit secum tam gravem obligationem*, quam laesa justitia. Attamen 3) peccatum, quo caritas laeditur, saltem si positive et immediate in se laeditur, specifica *malitia* interni actus *gravius est*, quam quo justitia laeditur: ut ex gravitate odii et inimicitiae, atque etiam ex gravitate scandali conjicere licet. 4) Justitia vix laedi potest sine laesione caritatis; quare mirum non est, justitiae laesionem in concreto saepissime graviolem esse, quam laesionem solius caritatis.

inter damna rerum spiritualium unum est, in quo proximus vere invitus dici nequit; damnum dico, quod in committendo peccato consistit: in quo subeundo, quum nisi volens peccare non possit, *invitus non est*, nisi forte metu vel dolo et errore fuerit inductus. Nihilominus gravissimum patitur damnum. Quare qui ad hoc damnum alterius confert, caritatem proximi graviter laedit peccato, quod correctioni fraternae, utpote tendenti ad illud peccati damnum removendum, directe opponitur. De hoc peccato jam acturi sumus.

Conferre ad peccatum alienum duplici modo possum: 1. ita ut ⁶²⁷ ego alterum ad peccatum aliquo modo *determinem*, causam inducentem vel ansam praebeam; 2. ut alterum jam determinatum aut ex sese determinandum *in perpetratione juvem*. Uterque modus nomine cooperationis comprehendi potest. Tamen prior modus scandali nomen sortitur, alter cooperatio presse sumpta vocatur.

Theoretice conceptus scandali ab alia cooperatione distingui omnino debet. In actione ex sese indifferenti, si scandalum invenitur, sola ratio laedendae caritatis ratio est, quae *scandali peccatum* constituat; laesio autem caritatis non unica, imo saepe ne principalis quidem ratio est, cur *cooperatio aliqua sit illicita*.

Quoniam vero ipsius peccati malitia, *quatenus contra proximum est*, et in scandalo et in alia cooperatione, quamvis gradu discrepet, specificè est eadem: facile intelligitur, cur per plurimi scriptores scandalum et quamlibet cooperationem conjungentes de utroque promiscue disputaverint. Accedit etiam alia causa. Practice enim in dijudicandis quibusdam actionibus, utrum licitae sint an illicitae, utraque, i. e. *et* scandali *et* cooperationis ratio considerari debet, quia non raro utraque occurrit, idque ita, ut, si *una* spectetur, pro circumstantiis variis peccati ratio ab actione abesse videatur, si altera, ipsa illa actio peccato obnoxia dici debeat.

Nos vero claritatis gratia notionem et principia distinctim 1. de scandalo, 2. de cooperatione recensebimus, hic singulares quasdam actiones, in quibus peccata illa frequentius occurrunt, aut, utrum occurrant, difficilius discernitur, etiam exhibituri. Attamen minime impedimur, quo minus, quando cooperationem in singularibus et certis actionibus consideramus, qua licita, qua illicita sit, statim etiam ad scandalum forte simul occurrens oculos — ut vere fieri debet — conjiciamus.

§ 1.

De scandalo.

Scandalum aliud est *activum*, de quo per se et directe agimus, et ⁶²⁸ quod consistit in ipsa occasione ruinae proximi; aliud *passivum*, quod est ipsa proximi ruina. Activum igitur scandalum est ratio passivi: de quo posteriore eatenus agere debemus, quatenus correlativum est activi scandali, ejus objectum vel effectus.

Punctum I.

Principia de scandalo explicantur et illustrantur.

I. Scandalum activum definitur cum S. Thoma II. II. q. 43 a. 1: „Opus minus rectum praebens proximo occasionem spiritualis ruinae.“

NB. Scandalo sic definito correlativum est scandalum *passivum simpliciter sic dictum*. — Verum aliquando opus per se omnino rectum occasio peccandi alteri esse potest. Quod si fit ita, ut proximus ex actione bona vel indifferenti ob meram malitiam peccandi ansamumat, *scandalum pharisaicum* vocatur. Si sumitur occasio peccandi potius ex fragilitate aut ignorantia, ita ut alterius actio per se ansam non dederit, vel notabiliter non dederit, *scandalum pusillorum* habemus: ut si ex honesto ornatu mulieris juvenis ansam sumit libidinis, aut si ex recta decimarum aliorumve jurium exactione aliquis illegitime ansam sumit clericorum ordinem avaritiae incusandi.

II. Scandalum (activum) distinguitur *directum et indirectum*: prius habetur, si intentio agentis fertur in peccatum alterius, sicut in seductore obtinet; posterius, si peccatum alienum non intenditur, attamen, quamvis praevideatur, non praecavetur, neque propter praevium peccatum alienum actio propria omittitur.

Scandalum directum, si peccatum proximi formaliter ut peccatum intenditur, ut est malum proximi (aut Dei), dicitur scandalum *diabolicum*, quum procedat ex gravissimo odio proximi aut Dei, quod diabolo potius, quam homini proprium est; dicitur igitur et est scandalum *directum et formale*. Si proximi peccatum seu actio, quae peccatum est, intenditur non qua peccatum, sed propter aliam rationem utilitatis, voluptatis, scandalum est *directum simpliciter tale*.

III. Scandalum, si diabolicum est, continet malitiam contra caritatem specificè distinctam ab ea caritatis laesione, quae alias in scandalo est.

Quodlibet autem scandalum, sive directum sive indirectum, continet malitiam contra caritatem proximi; directum insuper specificam malitiam contra eam virtutem, contra quam alienum peccatum versatur.

IV. Ut autem, quando scandalum passivum non intenditur, actio alicujus malitiam scandali (indirecti) *habere possit*, requiritur, ut, sive per se sive per circumstantias, relate ad alios homines vim quandam movendi ad peccatum habeat.

V. Ut ejusmodi actio, si ex se bona vel indifferens est, malitiam scandali *re ipsa habeat*, requiritur insuper, ut agens causam sufficientem ruinae alterius permittendae non habuerit, sed ut obligatus fuerit potius omittere actionem et subire incommodum inde oriturum, quam ut alterius spirituale damnum permetteret.

629 **Explicatio.** Ad I. 1. In definitione scandali, quando *opus* dicitur, intellige sive verba, sive facta, sive omissionem: omnia haec alteri ansa laebendi esse possunt.

2. Quod dicitur *minus rectum*, proprie sic intellige, ut sit aut opus malum, aut mali speciem prae se ferens, quamquam in se bonum vel in-

differens. Hinc proprie concludi debet, scandalo pusillorum non semper, scandalo pharisaico nunquam respondere scandalum activum vere dictum. Nihilominus, quoniam — ut ex postea dicendis patebit — etiam obligatio esse potest, abstinendi ab opere bono ex se nullius mali speciem habente propter scandalum pusillorum, interdum propter ipsum scandalum pharisaicum: quando contra hanc obligationem peccatur, ipsam illam actionem in se omnino bonam latiore sensu *minus rectam* dixeris respectu habito ad concretas circumstantias, atque nomine *scandali* latiore sensu vocare potes.

Ad III. 1. Scandalum directum est semper actio in se aut ex 630 se peccaminosa; nam intentio peccati alieni non potest non esse mala, ideoque quidquid ex hac intentione ad producendum peccatum alienum agitur, hanc malitiam pravae intentionis participat. — Directum scandalum frequenter fit verbis: jussione, consilio, laude, petitione peccati committendi.

2. Neque ab hac scandali directi malitia excusatio fieri potest, si quando praevideatur, conatum illum sollicitantis valde probabiliter fore incassum; gravior tamen plerumque malitia contrahitur, si effectus praevideatur certior.

3. In scandalo directo laedi non solum caritatem, sed etiam illam peculiarem virtutem, contra quam peccatum alienum intentum versatur, adeo est certum, ut nullum oriri possit dubium; nam approbare homicidium sine omni dubio aliam malitiae speciem habet, quam approbare furtum; et sic porro: at qui alterum ad certum peccatum inducere cupit, ad hoc peccatum provocando ipsum approbat. Est igitur certissima obligatio poenitentis in confessione scandali directi addere, quodnam fuerit peccatum, ad quod alterum induxerit aut inducere voluerit.

4. In scandalo vero indirecto, quum non sit formaliter volitio et approbatio peccati alieni, sed potius permissio et consequenter, quando eam fieri non licet, *interpretativa tantum volitio*: probabile est ex multorum theologorum sententia, malitiam consistere in *sola* caritatis laesione. In hac sententia necesse non est, ut in confessione addatur species peccati alieni, cui poenitens ansam dederit, secundum objectum suum et circumstantias, sed sufficit explicatio scandali et illius malitiae quam actio a poenitente positae forte *in se* habet. Ita Lessius, Hurtado, Lugo *de poenit.* disp. 16 n. 159 sq., Tambur. *meth. conf.* l. 2 c. 1 n. 105, Suarez *de carit.* disp. 10 sect. 2 n. 9; contrarium putant Castrop., Reuter, S. Alph. etc. Cf. etiam de hac re Gury-Ballerini I n. 236 Q. 3. not.

NB. Inde nota pro confessionibus excipiendis, quoad accusationem sermonis inhonesti, modo ne ad *gravitatem* hujus scandali cognoscendam requiratur, necesse non esse inquirere conditionem eorum, *coram quibus* poenitens ita locutus sit, quando seducere non intenderat: debere tamen *per se* intelligi *aliquo modo*, quid locutus fuerit, si materiae turpis approbatio — ut plerumque fit — aderat, quia haec in se ipsius objecti approbati malitiam habet.

5. Actio, qua scandalum datum est, potest in se continere malitiam 631 gravem scandali, et venialem aliam malitiam ex sua propria natura: at etiam e contrario malitiam gravem ex sua propria natura, scandali malitiam levem.

6. Nam inductio, adeoque directum scandalum — multo magis indirectum circa peccatum proximi veniale, per se non mortale, sed veniale peccatum est. Idque adeo est verum, ut secundum *communem* sententiam contra paucos (Vasquez, Coninck . . .) per se nondum mortale peccatum sit, aliquem in peccatum veniale inducere, qua seu quia illius malum est. Ex sese enim talis affectus pravus non supponit grave odium vel vindictam, sed vult sese continere intra limites levis inimicitiae vel displicentiae. *Potest* tamen affectus graviter malus accedere, ut gravis odii, aut affectus Deum aliquo malo extrinseco afficiendi: — quod utique parvitatem materiae non admittit. Cf. Castropal. l. c. punct. 2 cum S. Thoma q. 43 art. 4 in fine, Azor, Bonacina, Navar., Suarez, Sanchez etc.

⁶³² Ad IV. 1. Vis illa commovendi ad peccatum potest actioni alicui inesse aut a) *ex sese cum respectu* ad aliorum dispositionem, aut b) *ex sola aliorum dispositione*.

Quamquam, ut jam antea notatum est, si ex sola ipsorum dispositione alii ad peccatum commoventur, scandali dati peccatum *proprie* committi dici nequit: tamen si propter tale peccatum alienum praevisum obligatio alicui incumbit abstinendi potius ab actione sua bona vel indifferenti, vere peccatum contra caritatem ejusdem speciei contrahit, cujus est scandalum indirectum stricti nominis, nisi actionem illam omittat.

2. E contrario actio etiam in se mala et apta ad dandum scandalum non semper re ipsa scandali reatum habet. Nam si ii, coram quibus illa actio committitur, sunt adeo stabiles in bono, ut nullatenus videantur commoveri, aut ita perditis moribus imbuti, ut non jam alterius facto ad malum demum induci posse videantur, quum aut ex sese jam sint satis determinati, aut adeo malis assueti, ut a re aliis periculosa vix moveantur: peccatum scandali, nisi *directum sit*, non committitur. Cf. Castropal. l. c. punct. 1 n. 4.

3. Neque *scandali* peccatum committitur, si ex alterius actione mala aut mali speciem habente sola admiratio vel detestatio oritur, atque peccantis diffamatio; sed scandalum tum est, quando alii spectantes sive audientes a virtutis amore declinant, ad legem infringendam invitantur, ad dieteria injusta suspicionemve injustam concipiendam vel ad totum certorum hominum statum communitatemve ob peccata unius contemnendum permoventur, sive haec certo praevidentur, sive probabiliter timeri debent.

Ceteroquin, quia omnes istae sequelae ex actione mala (vel pro circumstantiis ex minus recta) *publice* facta oriri solent, praesertim si agens alias pius esse censetur aut religionem pietatemque specialiter colere obligatur: scandalum per talem actionem dari praesumendum est, et vere scandali reatus contrahitur secundum regulas in princ. V. contentas.

⁶³³ Ad V. 1. Ut rite intelligatur, cur et quomodo etiam cum praevisione alieni peccati secuturi nihilominus mihi agere liceat, recolenda sunt ea, quae de 'voluntario indirecto et in causa tantum' dicta sunt; nimirum non semper ea, quae ex actione mea aliquo modo sequuntur, mihi esse imputabilia et pleno sensu voluntaria, sed propter effectum bonum me non raro effectum malum connexum permittere posse. Id eo magis valet in hac re, quod tandem alienum peccatum ipsi committenti sit voluntarium et liberum; atque res tota eo reducitur, utrum secundum regulas caritatis tale spirituale malum alterius ab ipso volitum impedire teneat, annon.

2. *Brevis regula generalis* haec esse potest: Si propter meam actionem proximo *difficile* erit a peccato abstinere, proportionate gravis causa ex mea parte requiritur, ut agere possim, igitur gravior, quo major est alterius difficultas majusque peccatum. — Si vero proximus *facile* prorsus a peccato abstinere potest, non teneor difficultatem aut incommodum subire, ut ego actionem omittam.

Hinc: 1) Si actio mea speciem mali continet, ea mali species, ⁶³⁴ quantum fieri potest, auferenda est, ut docendo alios etc., alias gravis causa requiritur.

2) Si actio mea scandalum parit ex aliorum ignorantia, hi etiam tum dedoceri debent antea; quod si fieri nequit, omnino causa proportionate gravis requiritur, quoniam ignorantia facit, ut difficilius a peccato abstinenceatur.

3) Si actio mea mala quidem non est neque proprie mali speciem habet, at alteri tentationem superatu difficilem creat, etiam causa plus minusve gravis requiritur, ut mihi nihilominus agere liceat.

4) Si vero actio mea in se undequaque recta est neque alteri occasio est peccandi nisi remota aut vitatu facilis, causa non gravis me a scandali reatu immunem facit. — Potest etiam accidere, ut a gravi quidem reatu immunis sim, non vero ab omni etiam levi culpa; imo si sine ulla ratione prorsus temere permitto alterius grave peccatum, ex iis, quae de correctione fraterna dicta sunt, a gravi peccato immunis non sum. — Ceterum scandalum plene pharisaicum, modo peccatum nobis displiceat, vix unquam tenemur vitare sub gravi, imo accedente aliqua causa raro sub veniali. Cf. Tamb. *de car.* cap. 1 § 4 n. 69 sqq.

3. *Regulae magis ad particularia quaedam descendentes:* ⁶³⁵

1) Non licet unquam ad vitandum scandalum aliquid intrinsecus malum facere; ac proin non licet omittere praecepta legis naturalis, si vere in iis circumstantiis praeceptum urget. Reuter l. c. n. 132; Elbel p. II. n. 359.

2) Opera bona praecepta, si sunt hinc et nunc necessitate medii necessaria, propter scandalum non sunt omittenda: ib.

3) Opera bona praecepta lege positiva non sunt omittenda unquam propter scandalum pharisaicum: sed propter scandalum ex infirmitate et passione aliorum oriundum rectius *aliquoties* praecepta illa omittuntur, etsi de stricta obligatione omittendi non ita constet propter auctoritatem theologorum diverse opinantium.

Hinc mulier, quae scit, se ab aliquo certo juvene turpiter amari, si scandalum illud passivum non frequenter accidit, recte aliquoties a Sacro abstinet diebus festis, ne se ejus aspectui offerat. Cf. Castrop., Illsung, Reuter l. c. n. 132, alios.

4) Opera bona, etsi consilii tantum sunt, agenti aliisve utilia, non sunt omittenda propter scandalum pharisaicum. Propter scandalum ex ignorantia oriundum, si fieri potest, differenda sunt, donec aliis data fuerit ratio: quodsi pergant scandalizari, jam est scandalum phari-

saicum. Propter scandalum ex infirmitate vel passione in *certo* quodam homine oriundum, actio bona non praecepta differenda aut una alterave vice omittenda est¹; attamen non saepius, quia hoc notabile esset incommodum.

636 Hinc: a) si scandalum cognati sumerent ex ingressu meo in ordinem religiosum, generatim antea essent instruendi, iisque ratio reddenda: quo facto, sibi suam malitiam imputare debent. Reuter l. c. — Magis etiam clericus, religiosus etc. teneretur rationem reddere vel declarationem praesentibus, coram quibus legem abstinentiae non observaret, quamquam legitime dispensatus esset.

b) Mulier, quae turpiter concupiscitur, una alterave vice a Sacro diebus ferialibus abstinere debet, si ita scandalum tollat, non autem frequenter.

5) Idem fere dicendum est de rebus indifferentibus, in se speciem mali non habentibus: a quibus *frequentius* abstinere, aut abstinere propter aliquod periculum scandali pusillorum *indeterminati*, non erit obligatio, etsi propter honestam tantum recreationem exercentur.

Hinc: a) Mulier, quae ex industria aut temere sese viri ipsam turpiter amantis aspectui objicit, graviter peccat.

b) Si una alterave vice abstinendo a deambulatione, a publico non necessario conventu etc. scandalum certi viri evitare potest nec facit, quum commode possit, graviter peccat.

c) Si vero diutius aut frequentius sese domi continere, aut anxie pendere deberet, utrum haberet sufficientem rationem necne: ad illud incommodum subeundum non teneretur; sicut neque tenetur ad dimittendum ornatum honestum ex eo, quod prudenter conjicit, aliquos inde sumptuos esse ansam libidinis. Quare tum sine alia causa utilitatis libertate sua frui potest citra peccatum mortale; ex qualibet rationabili causa etiam citra peccatum veniale. Sanchez cum Tamb. l. c. § 4 n. 27.

6) Imo quod de rebus et actionibus indifferentibus dicitur, sic extenditur ad res et actiones venialiter malas nec graviter ad peccatum alios provocantes, ut haec agi non censeatur mortale peccatum scandali, sed veniale tantum esse, modo iisdem limitibus circumscribatur, ac antea sub 5), vid. sub gravi aliquem obligari ad eas res actionesve omittendas, si per breve tempus omittendo spiritualem ruinam personae determinatae impedire se posse videat².

637 Praestat hic ea afferre, quae de ornatu mulierum Lessius *de justitia* etc. l. 4 c. 4 n. 112 sqq. et Tambur. *in decal.* l. 7 c. 8 § 8 n. 7 (cf. S. Thom. II. II. q. 169 a. 2) habent. Loquuntur enim de ornatu, etiam de superfluo venialiter peccaminoso, cui adnumerant denudationem pro more regionis *non graviter* inhonestam; dein pergunt: „Notandum tamen, non ex eo censeari ornatum scandalosum (i. e. graviter peccaminosum), quod multi

¹ Neque hac in re ea dissensio scriptorum est, quae notata fuit ad 3).

² Quod n. 631 jam notavi, exemplo declaro, actionem graviter peccaminosam non semper propter praevisum scandalum passivum novum reatum mortalem continere. Sume v. g. religiosum, qui in itinere contra peculiarem legem vel praeceptum jejunandi sibi impositum delinqueret, alias regulas modestiae et temperantiae nullatenus laedens. — Si qui jejunii legem violatam ignorantes inde sumerent ansam religiosi detrahendi quasi ventri deditis: quis dixerit, religiosum illum scandali dati magis reum esse, quam si lege jejunii non obstrictus vires refecisset?

occasione illius putentur ad prava desideria provocandi, ut recte praedicti Doctores (sc. Cajetan. et Navarrus) tradunt: alioquin etiam pulchritudo naturalis scandalosa esset; nam multo magis provocat quam artificiosa, quum natura longe superet artem. Itaque etiamsi femina putet, aliquos peccaturos, *non tamen idcirco sub peccato mortali tenetur talem ornatum dimittere*; sicuti is, qui a multis odio habetur, non tenetur a publico abstinere, ut inimicis non detur occasio odii. Ratio est, quia ornatus iste solum remote ad peccatum provocat; ergo non tenetur ab eo abstinere, ne alii peccent, alioquin deberet perpetuo abstinere, quum illa occasio sit perpetua et universalis — quod nimis grave esset conditioni humanae. Sufficit igitur, ut ei peccatum proximi displiceat, et ut ejus salutem non contemnat. Et confirmatur: quia quod illi peccent, provenit ex eorum malitia, non ex conditione ornatûs; sicut enim circa hanc mulierem peccant, ita etiam circa alias eximiae pulchritudinis; atqui id, quod ex aliorum malitia provenit, non tenemur cum tanto gravamine nostro impedire. Secus, si aliquo casu ad breve solum tempus ob peculiare periculum alicujus abstinendum esset (idque, ut Diana notat p. 2 tr. 15 resol. 56, etiamsi ornatus non sit superfluo . . . et de se non sit quasi provocativus ullatenus): tunc enim caritas postulare, ut *pro tempore* talem ornatum omittam superfluum, ne proximus, qui alioquin putatur non peccaturus, inde peccandi occasionem habeat.“

Cf. quae hac de re dicentur in praecepto sexto.

Punctum II.

Peculiares actiones cum directo scandalo connexae discutiuntur.

Supra dictum est, scandalum directum adesse, idque nunquam sine⁶³⁸ peccato, quando quodcumque agitur ex intentione alieni peccati. Ex qua doctrina difficultas oritur definiendi, num unquam licitum esse possit, 1) aliquid ab altero *petere*, 2) eive *consulere*, quod sine peccato non est praestiturus, 3) ex consulto aliquid facere, ut sit alteri *ansa* seu *ocasio* peccati, 4) eamve occasionem *ex consulto alteri relinquere*. Tractemus de hisce rebus inverso ordine.

I. *Occasionem* peccati oblatam *non auferre*, videtur collidere cum obligatione correctionis fraternae, idque eo magis, si, qui non aufert, ipse posuit occasionem, aut illius, qui forte peccaturus est, peculiarem curam ex officio agere debet.

Quae eatenus vera sunt, quod gravior causa requiritur, ut ii possint occasionem non auferre. Nam, si nihilominus gravis causa est, licebit ex intentione magni boni peccatum *permittere*. Id tamen cave, ne unquam *peccatum* intendas, aut aliquid, quod peccatum alienum supponat, absolute intendas. Sic non licet absolute poenam peccato futuro debitam intendere; quia tunc vere intenderetur antecedenter ipsum peccatum; licebit tamen, supposito peccato, adeoque conditionate, poenam velle. At sola poena non est justa causa peccatum permittendi.

Justa causa est, cur, relicta occasione seu non ablata, peccatum permittatur: